

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

E 104/2025 vp Valtioneuvoston selvitys: Maatalouden sukupolvenvaihdosstrategia

Finanssiala pitää strategiaa myönteisenä ja tarkoituksenmukaisena

Komissio julkaisi viime lokakuussa tiedonannon maatalouden sukupolvenvaihdosstrategiasta. Sen taustalla on komission aiemmin antama tiedonanto maatalouden ja ruoan tulevaisuutta koskevasta visiosta.

Finanssiala ry (FA) pitää komission esittämää maatalouden sukupolvenvaihdosstrategiaa kokonaisuutena myönteisenä ja tarkoituksenmukaisena. Strategia tunnistaa oikein nuorten viljelijöiden vähäisen määrän, maatalouden rakenteelliset haasteet sekä maaseutualueiden elinvoiman heikkenemisen.

Erityisesti FA näkee myönteisenä komission pyrkimykset edistää sukupolvenvaihdoksia ja luoda kannusteita nuorten viljelijöiden saamiseksi alalle. Kannatettavaa on lisäksi viljelijöiden taloustaitojen korostaminen. Sukupolvenvaihdosten lisäksi olisi hyvä tarkastella myös muita omistajanvaihdoksia, joilla tähdätään toimialan jatkuvuuden parantamiseen.

FA katsoo, että lähestymistapa, jossa rahoituksen saatavuus, maankäytön ja hankinnan kysymykset, osaaminen, maaseudun peruspalvelut sekä sukupolvenvaihdosten käytännön toteutus muodostavat toisiaan tukevan kokonaisuuden, luo perustan maatalouden pitkän aikavälin jatkuvuudelle sekä kansallisen ja eurooppalaisen ruokaturvan vahvistamiselle.

FA korostaa, että elinkelpoisten alkutuotannon tilojen jatkajakysymys on keskeinen. Maatalouden sukupolven- ja omistajanvaihdosten rinnalla tulee kuitenkin edistää myös muiden maaseudulla toimivien yritysten omistajanvaihdoksia. Monialainen yrittäjyys sekä maatalouden ulkopuolinen yritystoiminta ovat keskeisiä paitsi maaseudun elinvoiman ja työllisyyden, myös huoltovarmuuden näkökulmasta. EU:n tukiperiaatteita kehitettäessä onkin perusteltua pitää molemmat näkökulmat – maatalous ja monialainen maaseutuyrittäjyys – vahvasti esillä.

1 Rahoituksen saatavuus, järjestelmän toimivuus ja sääntely

FA painottaa, että rahoituksen saatavuus ja rahoitusjärjestelmän ennakoitavuus ovat keskeisiä edellytyksiä sukupolvenvaihdosten onnistumiselle, investointien toteutumiselle ja tilojen pitkän aikavälin elinkelpoisuudelle. Vaikka strategia tunnistaa maatalouden rahoitushaasteet osuvasti, FA haluaa lisäksi painottaa seuraavia näkökohtia:

- Pankkisääntelyä ja -valvontaa kehitettäessä tulee varmistaa, ettei maatalouden luotonsaatavuus heikkene.
- Maatalouden erityispiirteet tulee sisällyttää täysimääräisesti kestävä rahoituksen sääntelyn jatkokehitykseen.

- Rahoitus- ja tukijärjestelmien on oltava joustavia, hallinnollisesti kevyitä ja tilakohtaisesti sovellettavia, eikä toimivia välineitä tule kuormittaa raskaalla dokumentaatiolla tai tulkintamuutoksilla.
- Tilakoon kasvu lisää yhtiöittämistä ja maatalousyhtymiä. Näissä omistusjärjestelyissä tulee säilyttää monimuotoiset ja toimivat tukivälineet, mukaan lukien mahdollisuus omistuksen asteittaiseen siirtämiseen.
- Aloitustuen roolia tulee vahvistaa tilojen liiallisen velkaantumisen ehkäisemiseksi ja elinkelpoisen yritystoiminnan turvaamiseksi jatkavan yrittäjän näkökulmasta.
- Uusien rahoitusinstrumenttien vaikuttavuus riippuu kansallisesta rahoitusympäristöstä. Liian raskaat vaatimukset voivat estää erityisesti pienten ja keskisuurten tilojen pääsyn hyödyntämään uusia välineitä.
- Maan vuokrausmarkkinoiden kehittäminen pidempien vuokrasopimusten suuntaan on tärkeää, jotta pääomia voidaan kohdentaa tuotannollisiin investointeihin ja tilojen kasvu voidaan toteuttaa kestäväällä tavalla.

FA katsoo, että selkeä, ennakoitava ja tilojen erilaiset rakenteet huomioiva rahoitusjärjestelmä on välttämätön nuorille viljelijöille, uusille tilanpitäjille sekä maaseutuyrittäjyyden kokonaisvaltaiselle kehittämiselle.

Pankkien tulee arvioida lainanottajan takaisinmaksukykyä niin lyhyellä kuin pidemmälläkin aikajänteellä. Mikäli hakijan toimittamista laskelmista ei ole dokumentoitavissa riittävää kassavirtaa mahdollisten aloitusavustusten jälkeen, ei pidemmän rahoituksen myöntämiselle ole edellytyksiä. Pankkien on tunnistettava asiakkaiden maksukyky koko luottoajalle ja pystyttävä todentamaan siinä myös riittävät riskipuskurit.

2 Kansallisen valmistelun ja ennakkoinnin kehittämistarpeet

FA pitää välttämättömänä, että maatalouden rahoitukseen, verotukseen ja tilarakenteisiin vaikuttavia muutoksia käsitellään kansallisesti ajoissa ja ennakoivasti. Kehittämistarpeita on erityisesti maatalouden rahoitukseen ja sääntelyyn vaikuttavien muutosten varhaisessa tunnistamisessa, ajantasaisissa ja käytännönläheisissä vaikutusarvioissa, toimijoiden välisen tiedonvaihdon vahvistamisessa sekä ennakoivassa, säännöllisessä ja jatkuvassa vuoropuhelussa rahoitus- ja tukijärjestelmien muutoksista.

FA katsoo, että edellä esitettyjen kehittämistarpeiden huomioon ottaminen vahvistaisi maatalouden rahoituksen saatavuutta, kestävyyttä ja ratkaisujen rakentamista yhdessä toimialan kanssa.

3 Kansallisen edunvalvonnan tehostaminen

FA näkee tärkeänä vahvistaa kansallista yhteistyötä ja koordinaatiota EU-tason valmisteluihin vaikuttamisessa. Keskeisiä elementtejä ovat tällöin kansallisten toimijoiden voimavarojen yhdistäminen, yhteisten tavoitteiden selkeä määrittely ja johdonmukainen edistäminen sekä valmistelun ennakoitavuuden ja läpinäkyvyyden parantaminen.

FA katsoo, että vahvempi koordinaatio parantaa Suomen vaikuttavuutta erityisesti maatalouden rahoitukseen, investointeihin, omistajanvaihdoksiin ja maaseudun yrittäjyyteen liittyvissä EU-hankkeissa.

4 Muita huomioita strategian osa-alueista

FA pitää myönteisinä strategian tavoitteina, joilla pyritään vahvistamaan nuorten viljelijöiden osaamista ja koulutusta, hyödyntämään tehokkaammin digitaalista tietoa ja sähköisiä järjestelmiä, lisäämään avoimuutta maankäyttöä ja markkinahintoja koskevista tiedoista sekä kehittämään maaseudun peruspalveluja ja elinvoimaa.

FA korostaa lisäksi, että Suomessa pitkälle kehittynyttä digitaalista järjestelmäpohjaa tulisi kyetä hyödyntämään koko ruokaketjun tehokkuuden ja läpinäkyvyyden edistämiseksi. Lisäksi hallinnollisen taakan kasvua tulee välttää kaikissa yhteyksissä.

Maaseudun monialainen yrittäjyys on pidettävä tukiperiaatteissa näkyvästi esillä myös silloin, kun alkutuotanto on vain osa yritystoimintaa. FA haluaa myös muistuttaa, että maatalouden ulkopuolisten pk-yritysten omistajanvaihdokset ovat alueellisen elinvoiman ja huoltovarmuuden kannalta yhtä merkityksellisiä kuin maatalouden omat. Maaseudun julkisen kuvan ja viestinnän tulee tukea yrittäjyyttä, jotta se näyttäytyy nuorille houkuttelevana tulevaisuuden urana.

5 Yhteenveto

FA tukee komission sukupolvenvaihdosstrategian tavoitteita ja katsoo strategian muodostavan tärkeän kokonaisuuden maatalouden ja maaseutuyrittäjyyden tulevaisuuden turvaamiseksi. Onnistunut toimeenpano edellyttää, että maatalouden rahoitusjärjestelmä säilyy toimintakykyisenä ja ennakoitavana kokonaisuutena ja että sääntely- ja pankkivalvontaympäristö kehittyy siten, ettei maatalouden rahoituksen saatavuus heikkene. Lisäksi on tärkeää, että kansallista valmistelua, yhteydenpitoa ja ennakkointia vahvistetaan ja että kansallinen edunvalvonta ja EU-yhteistyö toteutetaan entistä koordinoitummin ja tavoitteellisemmin.

FA korostaa, että maatalouden ja maaseutuyrittäjyyden jatkuvuus edellyttää rahoituksen, omistajanvaihdosten, verotuksen ja maankäytön kysymysten jatkuvaa tarkastelua yhtenä kokonaisuutena ja tavalla, joka tukee sekä Suomen huoltovarmuutta että EU:n laajempia strategisia tavoitteita.

FINANSSIALA RY

Veli-Matti Mattila
johtaja, pääekonomisti